

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

18 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski

SSN Marcin Krajewski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 18 października 2023 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej K.W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 28 stycznia 2021 r., I ACa 1365/19,

w sprawie z powództwa K. Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko K.W.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

(E.M.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił powództwo
K. Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W. przeciwko K.W. o zapłatę 500 000

zł „z tytułu hipoteki umownej kaucyjnej” ustanowionej na rzecz powoda i obciążającej prawo użytkowania wieczystego bliżej określonej nieruchomości.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że 12 września 1997 r. P. [...] Oddział w Z. zawarła z K.W., występującym jako przedsiębiorca, umowę kredytu odnawialnego. Spłata kredytu była zabezpieczona m.in. poręczeniem udzielonym przez Z.W. i K.W. Strony zawarły następnie kilka aneksów do umowy. W celu zabezpieczenia kredytu aktem notarialnym z 5 lutego 1999 r. Z.W. i K.W. ustanowili hipotekę kaucyjną do kwoty 500 000 zł na prawie użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowej położonej w Z. Hipotekę wpisano do księgi wieczystej.

Kredyt nie został spłacony w terminie przewidzianym w umowie ani w terminach przewidzianych w kolejno zawieranych ugodach.

W dniu 31 maja 2010 r. P. S.A. w W. wystawiła przeciwko Z.W., K.W., B.W. i P.W. bankowy tytuł egzekucyjny obejmujący należności z umowy kredytu. Na zadłużenie składała się kwota 139 494,64 zł należności głównej i 241 331,07 zł odsetek naliczonych do 30 maja 2010 r. Postanowieniem z 30 czerwca 2010 r. Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli nadał bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności.

W dniu 17 września 2010 r. P. S.A. w W. sprzedała powodowi szereg wierzytelności, w tym również wierzytelność wynikającą z umowy kredytu z 12 września 1997 r.

Z.W. zmarł [...] 2015 r., a spadek po nim nabyła K.W. wraz z dwojgiem dzieci.

Oddalając powództwo, Sąd pierwszej instancji uznał, że powód nie wykazał wysokości dochodzonego roszczenia ani w zakresie świadczenia głównego, ani odsetek. Wprawdzie hipoteka korzysta z domniemania, że została wpisana zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym, jednak domniemanie to nie rozciąga się na istnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką kaucyjną, a w sprawie nie ma zastosowania uchylony art. 71 u.k.w.h. Od czasu nowelizacji tej ustawy, która nastąpiła ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (dalej: „ustawa nowelizująca u.k.w.h.”), wierzyciel hipoteczny nie może powoływać się na wpis hipoteki w celu udowodnienia istnienia zabezpieczonej wierzytelności. Jedynie bankowy tytuł egzekucyjny

wskazuje na kwotę należności głównej, jednak z uwagi na to, że jest dokumentem prywatnym, nie stanowi wystarczającego dowodu w zakresie wysokości należności głównej. W związku z niemożliwością zweryfikowania należności z tytułu kapitału nie było również możliwe dokonanie ustaleń co do prawidłowości wyliczenia dochodzonych odsetek.

Jednocześnie Sąd pierwszej instancji przyjął, że bezzasadny był podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia dochodzonego roszczenia, gdyż zgodnie z art. 77 zd. 1 u.k.w.h. przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z obciążonej nieruchomości. Sąd ten uznał przy tym, że zarzut przedawnienia nie zasługiwał na uwzględnienie także co do roszczeń o odsetki, gdyż zgodnie z art. 104 u.k.w.h. hipoteka kaucyjna zabezpieczała m.in. roszczenie o odsetki, co stanowiło regulację szczególną do art. 77 zd. 2 u.k.w.h., który wyłączał stosowanie zdania poprzedzającego w odniesieniu do odsetek.

Sąd Okręgowy wykluczył stosowanie w sprawie przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych, gdyż kredytobiorca zawarł umowę jako przedsiębiorca, a nie jako konsument.

Wyrokiem z 28 stycznia 2021 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi zmienił wyrok Sądu Okręgowego i zasądził od pozwanej na rzecz powoda żadaną kwotę 500 000 zł „z tytułu hipoteki obciążającej prawo użytkowania wieczystego”, z zastrzeżeniem prawa powoływania się przez pozwaną w postępowaniu egzekucyjnym na ograniczenie jej odpowiedzialności do „wartości 2/3 udziału” we wskazanym prawie użytkowania wieczystego.

Sąd drugiej instancji uznał za uzasadniony podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 71 w zw. z art. 102 u.k.w.h. w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy nowelizującej u.k.w.h., które to naruszenie miało polegać na przyjęciu, że hipoteka kaucyjna nie zabezpiecza należności głównej i odsetek oraz nie stanowi dowodu na istnienie wierzytelności, a w konsekwencji na uznaniu, iż powód nie udowodnił dochodzonego przez siebie roszczenia co do wysokości.

Sąd Apelacyjny przyjął, że bankowy tytuł egzekucyjny z chwilą nadania mu przez sąd klauzuli wykonalności staje się dokumentem urzędowym, który na

podstawie art. 244 § 1 k.p.c. stanowi dowód tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone. Oznacza to konieczność uznania, że w dacie wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego dług pozwanej w stosunku do banku był równy wskazanej w nim kwocie. Pozwana nie wykazała natomiast, że dokonała spłaty zobowiązania w całości lub w części ani co do kapitału głównego, ani co do odsetek.

Odwołując się do postanowienia Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2019 r., III CZP 69/18, Sąd Apelacyjny przyjął, że gdy dochodzone w sprawie odsetki mieszczą się w granicach hipoteki, nie ulegają przedawnieniu i powinny zostać uwzględnione przy zasądzeniu roszczenia.

Pozwana zaskarżyła orzeczenie Sądu drugiej instancji w całości, zarzucając naruszenie następujących przepisów prawa materialnego:

1) art. 58 § 2 w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 9 ust. 2 pkt 6 i art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów przez nieuwzględnienie, że niektóre postanowienia umowy kredytowej i aneksów zawierały „niedozwolone klauzule bankowe stanowiące emanację dominującej pozycji banku nad przedsiębiorcą niezgodną z zasadami prawa cywilnego” oraz pominięcie okoliczności, że pozwana nie występowała w sprawie jako przedsiębiorca;

2) art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe w zw. z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2015 r., P 45/12 (OTK ZU 2015, nr 4A, poz. 46), i wzięcie pod uwagę bankowego tytułu egzekucyjnego wydanego na podstawie przepisów uznanych za niezgodne z Konstytucją;

3) art. 518 § 1 w zw. z art. 6 k.c. przez przyjęcie, że powód nabył wierzytelność w całości, podczas gdy nie ma na to w aktach sprawy dowodu w postaci umowy z 17 września 2010 r. wraz ze wszystkimi załącznikami w sytuacji, gdy prawo zastrzega, że nabywca nabywa wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty, a w pozostałym zakresie nie nabywa;

4) art. 482 § 2 w zw. z art. 509 § 2 k.c. przez przyjęcie, że powód ma prawo pobierać odsetki od odsetek;

5) art. 509 k.c. przez przyjęcie, że na powoda mogło zostać przeniesione prawo do pobierania odsetek karnych;

6) art. 879 § 2 k.c. przez zwiększenie zobowiązania pozwanej jako poręczyciela;

7) art. 71 w zw. z art. 102 u.k.w.h. w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy nowelizującej u.k.w.h. w zw. z art. 118 k.c. przez przyjęcie, że dochodzone w sprawie odsetki powinny podlegać uwzględnieniu jako mieszczące się w granicach sumy hipoteki i przez to pominięcie podniesionego zarzutu ich przedawnienia, jak i przedawnienia całego roszczenia.

Skarżąca zarzuciła również naruszenie następujących przepisów postępowania:

1) art. 217 k.p.c. przez pominięcie, że powód nie zastosował się do wezwania Sądu pierwszej instancji i nie przedstawił wyliczenia wysokości kapitału, czym naruszył zasady dotyczące prekluzji;

2) art. 244 § 1 k.p.c. przez uznanie bankowego tytułu egzekucyjnego za dokument urzędowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona, choć dotyczy to jedynie nielicznych ze sformułowanych w niej zarzutów.

Bezzasadny w stopniu oczywistym był zarzut naruszenia prawa procesowego powiązany z art. 217 k.p.c. Przepis ten, obowiązujący do 7 listopada 2019 r., odnosił się do postępowania przed sądem pierwszej instancji, natomiast zaskarżeniu skargą kasacyjną podlega orzeczenie sądu drugiej instancji. Skarżąca nie wskazuje, z którą jednostką redakcyjną art. 217 k.p.c. wiąże podniesiony zarzut, jednak z jego treści wydaje się wynikać, że chodzi o § 2, zgodnie z którym sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobniła, że nie zgłosiła ich we właściwym czasie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występowały inne wyjątkowe okoliczności. W związku z tym wskazać należy jedynie, że odmienna ocena Sądu Apelacyjnego co do tego, czy wysokość roszczenia można uznać za wykazaną, nie wynikała z dopuszczenia nowych twierdzeń i dowodów przedstawionych przez powoda, które w myśl art. 217 § 2 k.p.c. powinny zostać

pominięte, ale z odmiennych ustaleń faktycznych przyjętych na tle zgromadzonego już wcześniej materiału dowodowego i odmiennej oceny prawnej skutków wpisania hipoteki kaucyjnej do księgi wieczystej.

Bezzasadny jest zarzut naruszenia prawa materialnego, w ramach którego skarżąca twierdzi, że niektóre z postanowień umowy oraz aneksów do niej były niedozwolonymi postanowieniami umownymi. W tej mierze za Sądem pierwszej instancji należy powtórzyć, że umowa kredytowa została zawarta w relacji dwustronnie profesjonalnej. Wprawdzie pozwana poręczyła za zobowiązanie kredytobiorcy a następnie wraz z małżonkiem ustanowiła hipotekę kaucyjną na prawie użytkowania wieczystego nieruchomości, co mogłoby przemawiać za przyznaniem jej statusu konsumenta (zob. wyrok SN z 13 września 2022 r., II CSKP 757/22, OSNC 2023, nr 4, poz. 43), jednak dokonaniu kontroli tych czynności prawnych (a pośrednio i kontroli umowy kredytowej – zob. art. 385² *in fine* k.c.) na podstawie przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych sprzeciwia się fakt, że doszło do nich przed 1 lipca 2000 r., tj. przed wprowadzeniem instytucji niedozwolonych postanowień umownych do polskiego porządku prawnego. Tym bardziej nie jest możliwa ocena postanowień zawartej umowy i aneksów do niej na podstawie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uchwalonej 16 lutego 2007 r.

Oczywiście bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 518 § 1 k.c. Przepis ten odnosi się do wstąpienia w prawa zaspokojonego wierzyciela (subrogacji), co jest inną instytucją prawną niż przelew wierzytelności. Jak ustalono, powód nabył dochodzoną wierzytelność w drodze przelewu, w przypadku którego do nabycia nie jest konieczne dokonanie spłaty wierzytelności w całości ani w jakiegokolwiek części.

Bezzasadne są również zarzuty, w ramach których skarżąca twierdzi, że powód w drodze cesji wierzytelności nie mógł nabyć prawa do naliczania dalszych odsetek, w tym odsetek od zaległych odsetek i odsetek określonych jako „karne”. W tej mierze należy wskazać, że zgodnie z art. 509 § 2 k.c. wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki. Nie ma przy tym wątpliwości, że jeżeli dotychczasowy wierzyciel miał prawo naliczania odsetek z tytułu opóźnienia według szczególnej stopy, to takie

prawo ma również nabywca wierzytelności. W odniesieniu do odsetek od zaległych odsetek należy natomiast wskazać, że Sądy *meriti* nie ustaliły, aby w stanie faktycznym sprawy takie odsetki były naliczane. Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika zaś wyraźnie, że na zasądzoną kwotę składają się wyłącznie odsetki naliczane od zaległego kapitału.

Oczywiście bezzasadny jest również zarzut naruszenia art. 879 § 2 k.c., który wyklucza możliwość zwiększenia zobowiązania poręczyciela przez czynność prawną dłużnika z wierzycielem po dokonaniu poręczenia. Niezależnie od tego, że nie jest zupełnie jasne, na jaką czynność pozwana powołuje się w zarzucie, odpowiedzialność pozwanej w niniejszej sprawie nie jest związana z udzielonym przez nią poręczeniem, ale z jej odpowiedzialnością jako dłużnika rzeczowego – podmiotu prawa obciążonego hipoteką.

Ze względu na błędne powiązanie treści zarzutu z przepisami prawa nie może zostać uwzględniony zarzut odniesiony przez skarżącą do art. 71 w zw. z art. 102 u.k.w.h. w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy nowelizującej u.k.w.h. w zw. z art. 118 k.c. Zdaniem pozwanej naruszenie wskazanych przepisów miało polegać na błędnym uznaniu, że dochodzone w sprawie odsetki nie uległy przedawnieniu. W rzeczywistości jednak wymienione przepisy (z wyjątkiem określającego ogólne terminy przedawnienia art. 118 k.c.) nie odnoszą się do przedawnienia; skarżąca w ogóle nie podniosła natomiast zarzutu naruszenia art. 77 u.k.w.h., który reguluje skutki przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, w tym w szczególności sposób odnosi się do odsetek.

Mimo niemożliwości uwzględnienia wskazanego zarzutu, należy zauważyć, że w rzeczywistości Sąd drugiej instancji naruszył zarówno art. 71 u.k.w.h. w zw. z art. 10 ust. 1 ustawy nowelizującej u.k.w.h., jak i art. 77 u.k.w.h.

W odniesieniu do pierwszych dwóch przepisów rozumowanie Sądu Apelacyjnego nie jest w pełni jasne i właściwie ogranicza się do uznania zasadności zarzutu ich naruszenia podniesionego w apelacji. W rzeczywistości jednak w tej mierze w pełni uzasadnione było stanowisko Sądu pierwszej instancji. Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy nowelizującej u.k.w.h. do hipotek kaucyjnych powstałych przed jej wejściem w życie należało stosować ustawę o księgach wieczystych i hipotece po

nowelizacji z wyjątkiem przepisów o rozporządzaniu opróżnionym miejscem hipotecznym. Przepis ten zgodny jest z ogólnym założeniem, że po nowelizacji hipoteka odpowiada co do zasady dotychczasowemu modelowi hipoteki kaucyjnej. Zgodnie natomiast z art. 10 ust. 2 ustawy nowelizującej u.k.w.h. do hipotek zwykłych powstałych przed jej wejściem w życie należy stosować przepisy dotychczasowe z wyjątkiem art. 76 ust. 1 i 4 u.k.w.h. To samo dotyczy hipotek kaucyjnych zabezpieczających roszczenia związane z wierzytelnością hipoteczną, lecz nieobjętych z mocy ustawy hipoteką zwykłą, powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej.

Ostatnia kategoria hipotek kaucyjnych odnosiła się do hipotek przewidzianych w obowiązującym uprzednio art. 102 ust. 2 u.k.w.h. – konstrukcyjnie związanych z hipoteką zwykłą i uzupełniających ją, by umożliwić zabezpieczenie należności, których hipoteka zwykła nie obejmowała (zob. wyrok SN z 10 stycznia 2017 r., V CSK 233/16). Nie dotyczy to do hipoteki powstałej w niniejszej sprawie, gdyż ma ona charakter samodzielny, co oznacza, że należy do niej stosować nowe przepisy zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy nowelizującej u.k.w.h.

Powyższy wniosek przesądza, że do hipoteki będącej przedmiotem sprawy nie ma zastosowania uchylony art. 71 u.k.w.h., który stanowił, że domniemanie istnienia prawa wynikające z wpisu hipoteki obejmuje, jeżeli chodzi o odpowiedzialność z nieruchomości, także wierzytelność zabezpieczoną hipoteką. Wniosek o niemożliwości zastosowania tego przepisu należałoby jednak przyjąć również wówczas, gdyby uznać, że hipoteka ustanowiona w sprawie podlega nadal przepisom dotychczasowym. Zgodnie z uchylonym art. 105 u.k.w.h. wierzyciel nie mógł powołać się na wpis hipoteki kaucyjnej w celu udowodnienia wierzytelności zabezpieczonej, co wyłączało zastosowanie art. 71 u.k.w.h.

Niezasadne jest również stanowisko Sądu Apelacyjnego co do tego, że odsetki objęte sumą hipoteki nie ulegają przedawnieniu. Przyjęte powyżej stanowisko o konieczności stosowania przepisów o hipotece w wersji znowelizowanej oznacza, że wprost należy stosować w tej mierze art. 77 u.k.w.h., zgodnie z którym przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości

obciążonej, co nie odnosi się jednak do roszczeń o świadczenia uboczne. Nie ulega wątpliwości, że zapłata odsetek jest świadczeniem ubocznym w rozumieniu tego przepisu.

Wniosek o możliwości uchylenia się od zapłaty przedawnionych odsetek należałoby jednak przyjąć także wówczas, gdyby do hipoteki ustanowionej w niniejszej sprawie stosować przepisy dotychczasowe. Wprawdzie w orzecznictwie reprezentowane było stanowisko (wyrażone także przez oba Sądy *meriti*), zgodnie z którym art. 104 u.k.w.h., stanowiący, że hipoteka kaucyjna zabezpiecza m.in. odsetki mieszczące się w sumie hipoteki, wyłączał zastosowanie art. 77 zd. 2 u.k.w.h. w dotychczasowym brzmieniu i umożliwiał zaspokojenie przedawnionych odsetek (zob. np. wyrok SN z 2 marca 2012 r., II CSK 282/11), jednak pogląd ten nie przekonuje. Wykładnia językowa wskazuje, że zakresy normowania obu przepisów były odmienne, gdyż art. 104 u.k.w.h. określał zakres zabezpieczenia roszczeń hipoteką kaucyjną, a nie skutki ich przedawnienia. W związku z tym w nowszym orzecznictwie dominuje trafne stanowisko, zgodnie z którym rozszerzenie zakresu zabezpieczenia nie było równoznaczne z wprowadzeniem dalej idącego wyłączenia skutków przedawnienia niż przewidziane w art. 77 zd. 1 u.k.w.h. (zob. wyroki SN: z 10 stycznia 2017 r., V CSK 233/16; z 18 maja 2017 r., III CSK 215/16; z 7 lutego 2018 r., V CSK 180/17, i z 15 stycznia 2021 r., I CSKP 5/21).

Uchylenie zaskarżonego wyroku wynika przede wszystkim z zasadności zarzutu naruszenia art. 244 k.p.c. (a pośrednio także zarzutu naruszenia art. 96 ust. 1 Prawa bankowego) przez przyjęcie, że bankowy tytuł egzekucyjny jest dokumentem urzędowym stanowiącym dowód istnienia określonej w nim wierzytelności.

W stanie prawnym obowiązującym w dniu wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego, tj. 31 maja 2010 r., obowiązywał art. 96 ust. 1 Prawa bankowego, który upoważniał banki do wystawiania takich tytułów, przy czym wystawienie tytułu mogło nastąpić jedynie „na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych”. Artykuł 97 ust. 1 Prawa bankowego przewidywał wówczas, że bankowy tytuł egzekucyjny mógł być podstawą egzekucji zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego po nadaniu mu przez sąd klauzuli wykonalności. Ponadto, art. 95 ust. 1 Prawa

bankowego stanowił, że księgi rachunkowe banków, wyciągi z tych ksiąg podpisane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzone pieczęcią banku oraz wszelkie wystawione w ten sposób oświadczenia zawierające zobowiązania, zwolnienie z zobowiązań, zrzeczenie się praw lub pokwitowanie odbioru należności oraz stwierdzające udzielenie kredytu, pożyczki pieniężnej, ich wysokość, zasady oprocentowania, warunki spłaty, przeniesienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką lub zastawem rejestrowym, mają moc prawną dokumentów urzędowych.

Na tle tego stanu prawnego w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 7 października 2010 r., IV CSK 187/10, przywoływanego w zaskarżonym orzeczeniu, wyrażono stanowisko, zgodnie z którym „postanowienie sądu o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu korzysta z mocy dokumentu urzędowego (art. 244 k.p.c.), z którym wiąże się domniemanie autentyczności i prawdziwości tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone, a zatem wykonalność bankowego tytułu egzekucyjnego odnośnie wskazanego w nim zobowiązania”. Sąd Najwyższy przyjął również, że skoro bankowy tytuł egzekucyjny jest sporządzany na podstawie ksiąg banków, to ma moc prawną dokumentu urzędowego na podstawie art. 95 ust. 1 Prawa bankowego. Oznacza to, że postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności jest ze swojej natury dokumentem urzędowym, jednak wynika z niego tylko to, co zostało w nim zaświadczone, a więc wykonalność bankowego tytułu egzekucyjnego. Sam zaś bankowy tytuł egzekucyjny posiadał moc dokumentu urzędowego jedynie z mocy art. 95 ust. 1 Prawa bankowego, gdyż był oświadczeniem sporządzonym na podstawie ksiąg banku.

Trafność przytoczonego stanowiska Sądu Najwyższego nie powinna ulegać wątpliwości, jednak uległo ono częściowej dezaktualizacji wskutek zmiany stanu prawnego. W wyroku z 15 marca 2011 r., P 7/09 (OTK 2011, nr 2A, poz. 12), Trybunał Konstytucyjny uznał, iż art. 95 ust. 1 Prawa bankowego w zw. z art. 244 § 1 i art. 252 k.p.c. był niezgodny z art. 2, 32 ust. 1 zd. 1 i art. 76 Konstytucji w części, w jakiej nadawał moc prawną dokumentu urzędowego księgom rachunkowym i wyciągom z ksiąg rachunkowych banku w odniesieniu do praw i obowiązków wynikających z czynności bankowych w postępowaniu cywilnym prowadzonym wobec konsumenta. Po wydaniu tego orzeczenia, na podstawie ustawy z dnia 19 kwietnia

2013 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz ustawy o funduszach inwestycyjnych, do art. 95 dodano ust. 1a, zgodnie z którym moc prawna dokumentów urzędowych, o której mowa w ust. 1, nie obowiązuje w odniesieniu do dokumentów wymienionych w tym przepisie w postępowaniu cywilnym.

W związku ze wskazaną regulacją w aktualnym stanie prawnym bankowego tytułu egzekucyjnego nie można już uznać za dokument urzędowy w postępowaniu cywilnym z tego powodu, że został on wystawiony na podstawie ksiąg banku w rozumieniu art. 95 ust. 1 Prawa bankowego. Nie może on również zostać uznany za dokument urzędowy bezpośrednio na podstawie art. 244 k.p.c., gdyż nie jest sporządzony przez powołany do tego organ władzy publicznej lub inny organ państwowy, jak wymaga § 1 wymienionego przepisu, ani nie został sporządzony przez inny podmiot w zakresie zleconych mu zadań z dziedziny administracji publicznej zgodnie z § 2.

Statusu dokumentu urzędowego nie nadaje również bankowemu tytułowi egzekucyjnemu postanowienie sądu o nadaniu mu klauzuli wykonalności. W tej mierze należy przypomnieć, że wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2015 r., P 45/12, art. 96 ust. 1 i 97 ust. 1 Prawa bankowego zostały uznane za niezgodne z Konstytucją, jednak Trybunał odroczył utratę mocy obowiązującej wymienionych przepisów do 1 sierpnia 2016 r. i ostatecznie zostały one uchylone 27 listopada 2015 r. na podstawie ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie z art. 11 ust. 3 tej ustawy bankowy tytuł egzekucyjny, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczasowych, zachował moc tytułu wykonawczego także po dniu wejścia w życie ustawy uchylającej, co dotyczy także bankowego tytułu egzekucyjnego wystawionego w niniejszej sprawie (zob. m.in. wyroki SN z 11 maja 2017 r., II CSK 440/16, i z 9 lutego 2018 r., I CSK 390/17, oraz postanowienia SN: z 24 maja 2018 r., V CSK 659/17; z 6 czerwca 2018 r., III CZP 2/18; z 12 października 2018 r., V CSK 183/18, i z 9 września 2022 r., I CSK 914/22). Okoliczność, że bankowy tytuł egzekucyjny opatrzony klauzulą wykonalności mógłby hipotetycznie nadal być podstawą egzekucji, nie oznacza jednak, że jest on dokumentem urzędowym stanowiącym dowód tego, co w nim zostało zaświadczone, a w szczególności dowód wysokości zobowiązania na dzień wystawienia tytułu.

Bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przypisać można natomiast status dokumentu prywatnego, który zgodnie z art. 245 k.p.c. stanowi dowód tego, że osoba które go podpisała (przedstawiciel banku) złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Ocena wynikających z tego wniosków należy do Sądów *meriti*.

Nie ulega natomiast wątpliwości, że dokumentem urzędowym jest postanowienie sądu o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, gdyż zgodnie z art. 244 § 1 k.p.c. zostało ono sporządzone w przepisanej formie przez powołany do tego organ władzy publicznej. Postanowienie takie stanowi dowód tego, co zostało w nim urzędowo poświadczane, a więc przede wszystkim dowód wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego na dzień wydania postanowienia. Postanowienie takie nie jest jednak dowodem na wysokość zadłużenia określoną w tytule egzekucyjnym, gdyż przy jego wydaniu sąd takiej wysokości nie bada.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

(E.M.)

[ms]